

Примаков Каміль Юрійович

Політична медіація у постконфліктних суспільствах: можливості застосування європейського досвіду для післявоєнній Україні

УДК 32:005.574

DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2025-6.10>

Стаття поширюється на умовах ліцензії
CC BY 4.0

Примаков Каміль Юрійович
кандидат юридичних наук,
докторант кафедри політології,
соціології та публічного управління
Дніпровського національного
університету імені Олеся Гончара
просп. Науки, 72, Дніпро, Україна
ORCID: 0000-0002-6143-8474

Політична медіація як інструмент урегулювання конфліктів набуває дедалі більшого значення в сучасних умовах як для демократичної трансформації суспільства, так і для процесів відновлення держав після кризових ситуацій. У європейських країнах накопичений великий досвід застосування інструментів медіації для розв'язання політичних конфліктів / спорів. Цей досвід буде корисним для післявоєнній Україні у справі відновлення як інфраструктурного потенціалу країни, так і людського капіталу українського суспільства.

Метою статті є з'ясування можливостей імплементації зарубіжного досвіду впровадження інструментів політичної медіації для розв'язання конфліктних / спірних ситуацій для післявоєнного відновлення України.

Визначено, що політична медіація являє собою процес, у якому неупереджена особа (політичний медіатор) допомагає налагодити політичну комунікацію та сприяє примиренню між сторонами конфліктної / спірної ситуації, що врешті решт дозволить їм досягти взаємоприйнятної згоди. Доведено, що досвід Франції щодо запровадження інституту муніципальної медіації доцільно враховувати у просуванні в медіаційний процес України принципу «адміністрації довіри», упровадивши інститут місцевих медіаторів (принаймні у великих містах), що має сприяти швидкому та ефективному врегулюванню конфліктів / спорів між громадянами та органами та посадовцями місцевого самоврядування. Показано, що досвід Італії щодо запровадження обов'язкової медіації в цивільних та комерційних справах може бути корисним для України, зокрема, для законодавчого регулювання медіації (включаючи і політичну медіацію), встановлення чітких строків проведення медіації та економічних стимулів для сторін. Розкрито, що досвід Великобританії у запровадженні процедури медіації у цивільному процесі може сприяти запровадженню онлайн-медіації в Україні для комерційних та адміністративних спорів, а також підвищенню доступності й економії часу для сторін конфліктів / спорів. З'ясовано, що досвід Німеччини дуже цінний для України, зокрема, щодо підготовки та сертифікації медіаторів, інтеграції медіації в національну судову систему. Встановлено, що європейський досвід застосування інструментів політичної медіації особливе значення набуває для післявоєнній Україні, що продемонстровано на прикладі запровадження післякризової медіації у Боснії і Герцеговині, Косовому і Сербії.

Ключові слова: політична медіація, політичний медіатор, муніципальна медіація, обов'язкова медіація, онлайн-медіація, навчання і сертифікація медіаторів, післякризова медіація.

Вступ. Серед альтернативних способів урегулювання спорів (конфліктів) особливе місце посідає медіація, яка активно розвивається та набирає популярності. В умовах післявоєнного розвитку українського суспільства особливої актуальності набуває переосмислення публічної політики крізь призму людиноцентризму, що зумовлює потребу в подальшому поширенні практик медіації. Держава, що визнає людину найвищою соціальною цінністю, зобов'язана формувати свої інститути та політичні практики на засадах соціальної справедливості, довіри й поваги до гідності громадянина. Саме людиноцентричний підхід є методологічною основою побудови стійкої системи державного управління, здатної забезпечити не лише ефективність управлінських рішень, а й суспільний консенсус у складних соціально-політичних умовах [12, с. 39]. Дедалі більшої актуальності набувають позаправові інструменти відновлення довіри, зокрема інституціоналізація медіації та діалогу як складників демократичного врядування. Такі практики дають змогу враховувати багатови-

мірність конфліктів, підтримуючи горизонтальні зв'язки між громадянами, що особливо важливо в процесі післяконфліктної трансформації. Сьогодні політична медіація розглядається як один із найперспективніших інструментів досягнення консенсусу, запобігання конфліктам і забезпечення сталого розвитку політичної системи, як інноваційного механізму врегулювання політичних процесів і забезпечення інституційної стабільності держави.

Політична медіація як інструмент урегулювання конфліктів набуває дедалі більшого значення в сучасних умовах як для демократичної трансформації суспільства, так і для процесів відновлення держав після кризових ситуацій. Європейські держави мають успішні практики застосування інструментів медіації у вирішенні різноманітних конфліктів / спорів, зокрема і в політичній сфері. На рівні Євросоюзу було ухвалено низку нормативних актів, які були транспоновані в законодавче поле держав-членів ЄС. Зокрема, йдеться про Директиви 2008/52/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 21 травня 2008 року про деякі аспекти медіа-

ції у цивільних та комерційних справах [10]. І хоча положення Директиви спрямовані на транскордонні спори держав-членів ЄС, проте не виключається можливість адаптувати їх для внутрішнього використання країн Європи. Директива зобов'язує кожну державу-члена ЄС сприяти навчанню та підготовці медіаторів з метою забезпечення високої якості медіації; уповноважує суддю запропонувати сторонам спору застосувати медіацію, якщо він вважає, що це з огляду на обставини справи є доречним; передбачає, що угода, досягнута в результаті медіації, за бажання сторін може набути обов'язкової сили після її схвалення судом або засвічення нотаріусом; передбачає, що головним принципом медіації є конфіденційність; гарантує сторонам можливість продовження судового провадження медіації. Отже, європейський досвід застосування інструментів політичної медіації буде корисним саме для післявоєнної України і вже зараз доцільно замислюватися над тим, як можна цей досвід застосовувати для відновлення як інфраструктурного потенціалу країни, так і людського капіталу українського суспільства.

Мета та завдання. Метою статті є з'ясування можливостей імплементації зарубіжного досвіду впровадження інструментів політичної медіації для розв'язання конфліктних / спірних ситуацій для післявоєнного відновлення України. Завдання передбачають: 1) визначення суті політичної медіації; 2) розкриття досвіду європейських країн у запровадженні інструментів медіації при вирішенні конфліктних / спірних ситуацій у публічній сфері; 3) виявлення можливостей запровадження досвіду європейських країн у розвиток політичної медіації у післявоєнній Україні.

Методи дослідження. У роботі використано порівняльний політико-правовий метод наукових досліджень, а також нормативно-ціннісний, структурно-функціональний, інституціональний методи.

Результати. Спочатку необхідно дати визначення політичної медіації. Її варто відносити до сфери взаємовідносин різних соціальних груп та окремих індивідів з приводу використання органів держави та місцевого самоврядування задля реалізації своїх суспільно значущих інтересів і потреб. В англійській традиції ця сфера відноситься до сфери politics, яка характеризується динамічністю, боротьбою за доступ до влади, правлячих функцій у державі та місцевому самоврядування. Політична медіація являє собою процес, у якому неупереджена особа (політичний медіатор / посередник) допомагає налагодити політичну комунікацію та сприяє примиренню між сторонами конфліктної / спірної ситуації, що врешті решт дозволить їм досягти взаємоприйнятної згоди. Політичний медіатор / посередник як нейтральний, неупереджений актор, який допомагає сторонам політичного конфлікту якнайкраще провести про-

цес перемовин та відшукати взаємоприйнятне рішення. По суті, політичний медіатор діє як каталізатор між сторонами політичного конфлікту / спору, одночасно модеруючи та керуючи переговорним процесом, щоб уникнути подальшої конфронтації (ескалації); він намагається зрозуміти, що саме сторонам політичного конфлікту заважає дійти згоди та має допомогти побачити цей конфлікт як спільну проблему, а не як конфлікт протилежних сторін (позиційний конфлікт) [9, с. 200].

У світовій практиці накопичений великий досвід застосування інструментів політичної медіації для розв'язання різноманітних конфліктних / спірних ситуацій, починаючи від муніципального рівня у Франції і закінчуючи інтеграцією інституту медіації в судові системи Італії, Великобританії, Німеччини та інших країн.

Аналізуючи цей досвід, можна визначити основні механізми, які можуть бути адаптовані для українського суспільства, зокрема, при врегулюванні регіональних конфліктів, з метою підвищення довіри громадян до органів державної влади та місцевого самоврядування, під час вирішення соціально-економічних та екологічних спорів.

Показовим у цьому напрямку є досвід Франції щодо запровадження інституту муніципальної медіації [11]. Так, у 2008 році була запроваджена посада медіатора міста Париж як «незалежний орган, відповідальний за покращення своїми діями відносин громадян з муніципальною владою Парижа». Цей посадовець покликаний активно втручатися в конфлікти / спори між мешканцями міста і муніципальними службами, намагаючись запропонувати найбільш прийнятний, консенсусний варіант для їхнього мирного вирішення. Місія медіатора полягає в наданні допомоги будь-якому клієнтові, який вступає в конфлікт / спір з будь-якою муніципальною службою, департаментом мерії або розпорядником міської власності. При цьому звернення до медіатора можливе лише після того, як початкове звернення особи вже було подане до відповідної служби, але відповідь її не задовольнила. Також варто відзначити, що послуги з медіації є для всіх безоплатними [2].

Приклад Парижа став зразком для наслідування іншими муніципалітетами і тепер застосування медіації є складовою критерієм сертифікації муніципальних послуг, а отже, міські служби краще співпрацюють у вирішенні конфліктних / спірних ситуацій. Подібна новація сприяла створенню у 2013 р. Асоціації медіаторів територіальних громад (АМСТ), яка об'єднує щільну мережу медіаторів на місцевому рівні. АМСТ було видано Білу книгу з медіації в межах програми «Місцева медіація» (фр. Collectif Médiation). Цілями діяльності АМСТ, визначеними у її Статуті, є такі: 1) сприяння інституційному посередництву з місцевою владою; 2) розвиток обміну досвідом між членами асоці-

ації загалом, сприяння поширенню та розвитку практики медіації; 3) професіоналізація надання адміністративних послуг членам місцевих громад; 4) налагодження активного партнерства з іншими посередницькими структурами [6].

Діяльність муніципальних медіаторів була регламентована на законодавчому рівні. Так, у грудні 2019 р. було ухвалено Закон № 2019-1461 «Про взаємну довіру між громадянами та адміністрацією» (фр. *Loi relative à l'engagement dans la vie locale et à la proximité de l'action publique*), яким закріплено сучасну концепцію надання адміністративних послуг як публічного сервісу, а не владного інструменту. Зокрема, цим актом було упроваджено принцип «адміністрації довіри», відповідно до якого проголошується таке: якщо громадянин уже надав адміністрації певні документи, повторне подання не вимагається; адміністрація повинна діяти добросовісно й орієнтуватися на потреби користувача [3]. Також у ст. 81 цього Закону визначено: щороку місцевий медіатор надає дорадчому органу територіальної громади чи громадській установі з питань міжмуніципального співробітництва із власним податковим органом, який його призначив, та омбудсмену звіт про свою діяльність, складений відповідно до принципу конфіденційності медіації. Звіт має містити пропозиції, спрямовані на покращення функціонування місцевого органу влади чи громадської установи міжмуніципального співробітництва із власною податковою системою». Без шкоди для існуючих механізмів медіаторства, муніципалітети, департаменти, регіони та громадські установи міжмуніципального співробітництва із власним оподаткуванням можуть за рішенням дорадчого органу створювати посаду територіального медіатора.

Про дієвість муніципальних медіаторів свідчать красномовні статистичні дані: за період з 1 квітня 2018 р. по 31 березня 2021 р. місцеві медіатори отримали понад 1,7 тис. звернень про обов'язкову попередню медіацію. Щодо більш як 1,5 тис. запитів процес фактично було ініційовано місцевими медіаторами, а 243 справи було закрито після розгляду щодо їх прийнятності з різних причин. Серед осіб, які не отримали задовільної відповіді наприкінці медіації, понад 200 осіб потім не зверталися до адміністративного суду [5].

Для України було б доцільним скористатися досвідом Франції у просуванні принципу «адміністрації довіри», упровадивши інститут місцевих медіаторів (принаймні у великих містах), що має сприяти швидкому та ефективному врегулюванню конфліктів / спорів між громадянами та органами та посадовцями місцевого самоврядування.

Досвід Італії щодо запровадження обов'язкової медіації в цивільних та комерційних справах також може бути корисним для України, зокрема, для законодавчого регулювання медіації (включаючи

і політичну медіацію), встановлення чітких строків проведення медіації та економічних стимулів для сторін. Справа в тому, що в Італії у деяких категоріях справ (сімейні, трудові, споживчі спори) медіація є обов'язковим етапом перед зверненням до суду, а сторона, яка без поважних причин відмовляється від медіації, може бути зобов'язана сплатити судові витрати. Шлях до визнання обов'язковості процедури медіації в Італії був складний і тривалий. У порівнянні з іншими європейськими країнами процедура медіації в Італії неодноразово зазнавала коригування та змін. Так, виділяють п'ять етапів реформування даної сфери: 1) з кінця 1990-х рр. до 2004 р. медіація була добровільною; 2) у період з 2005 р. по 2011 р. послуга з медіації у комерційних спорах між компаніями надають акредитовані медіатори, а також встановлена обов'язковість проведення процедури медіації з широкої категорії цивільних справ (про нерухомість, заповіти та успадкування, банківські договори та збитки, заповідяні внаслідок медичної недбалості); 3) з 4 березня 2011 р. по 20 жовтня 2012 р. запроваджується обов'язкова медіація у окремих цивільних і комерційних спорах; 4) з 20 жовтня 2012 р. по 20 вересня 2013 р. повернення до добровільної системи медіації за рішенням Конституційного суду Італії; 5) з 20 вересня 2013 р. обов'язковість попередньої сесії медіації повертається [3, с. 87-88]. Базовим є Закон № 69 (2009) [1], який встановлює обов'язковість застосування медіації у певних випадках; добровільна або обов'язкова медіація застосовується залежно від судового рішення або договору; медіаційний процес обмежується строком до 3-х місяців; витрати покладаються на сторону, яка відмовилася від мирного врегулювання (процедури медіації).

У Великобританії процедура медіації у цивільному процесі була запроваджена Законом 1998 р. [7], який також відомий як Цивільно-процесуальні правила лорда Вульфа. Цей закон, крім іншого, включає положення про медіацію в цивільних справах і встановлює процедури для судів щодо медіації, а також цим законом визначаються права та обов'язки сторін і медіаторів під час медіаційного процесу. Зокрема, запроваджується обов'язковий розгляд альтернативних методів урегулювання спорів; відмова від медіації тягне певні санкції. Цікавим є те, що цим законом детально регламентується онлайн-медіація, що зробило цей різновид медіації дуже популярним: 64% комерційних справ урегулюються в онлайн-режимі, з яких – 92% закінчуються угодою. На нашу думку, досвід Великобританії може сприяти запровадженню онлайн-медіації в Україні для комерційних та адміністративних спорів, а також підвищенню доступності й економії часу для сторін конфліктів / спорів.

Широке застосування медіації набуло у Німеччині. Законом «Про медіацію» від 21 липня 2012 р.

визначено сфери правовідносин, у яких можуть застосовуватися процедури медіації – а це: корпоративні спори, трудові конфлікти, сімейні та спадкові спори, спори щодо будівництва, банкрутства, страхування, інтелектуальної власності, адміністративних відносин, охорони довкілля [4]. У Німеччині дуже поширеною є судова медіація, за згодою сторін, суддя, в провадженні якого перебуває справа, може передавати її своєму колезі – судді-медіатору, який зобов'язаний зв'язатися зі сторонами і домовитися про час проведення процедури примирення. При цьому суд повинен сприяти мирному вирішенню правового спору, спрямовуючи сторони на слухання з примирення, на час тривалості яких суд своїм рішенням призупиняє провадження. За результатами вирішення спору приймається медіаційна угода, яка може бути засвідчена як обов'язкова до виконання нотаріусом. Отже, для України досвід Німеччини дуже цінний, зокрема, щодо підготовки та сертифікації медіаторів, інтеграції медіації в національну судову систему.

Європейський досвід застосування інструментів політичної медіації особливе значення набуває для післявоєнної України. Післякризова медіація, яка впроваджується з 2003 р. у Боснії і Герцеговині, фінансується Міжнародною фінансовою корпорацією (IFC, International Finance Corporation) та Світовим банком. За цим проєктом була створена Національна асоціація медіаторів, яка має повноваження здійснювати реєстрацію медіаторів, розроблено законодавство з медіації, за яким медіація визначається як структурована процедура, до медіаційного процесу можуть бути залучені іноземні посередники за принципом взаємності, медіаційні угоди мають обов'язкову силу. Тобто в постконфліктній Боснії і Герцеговині була запроваджена модель інституційної медіації під наглядом міжнародних організацій, зокрема, ОБСЄ. Основними інструментами цієї моделі є офіси омбудсменів, міжетнічні комісії, участь іноземних посередників. Для післявоєнної України досвід Боснії і Герцеговини цінний тим, що він наголошує на тому, що недостатньо лише зовнішньої медіації, надзвичайно важлива реальна участь громад у розв'язанні конфліктних / спірних питань.

Косово, яке як і Україна, є кандидатом до вступу до ЄС, почало шлях євроінтеграції у 2008 р., в т.ч. і з гармонізації свого законодавства з Директивою 2008/52 щодо інституціоналізації медіації. Цей напрямок передбачав акредитацію медіаторів, їх навчання, додержання ними етичного кодексу; прозорість і звітність медіаційного процесу; участь до медіації доступна як для громадян, так і для іноземців. Досвід Косово для післявоєнної України важливий для впровадження прозорих стандартів медіації, застосування практики публікації звітів для підвищення довіри громадян.

Аналогічні процеси відбувалися і в Сербії. Тут з 2014 р. інструменти медіації інтегруються в судовий

процес, зокрема, поширюються на екологічні, майнові та комерційні спори на початкових етапах їх судового розгляду. Внаслідок цього спостерігається зниження судових зборів (за умов раннього досягнення згоди). Медіація також успішно застосовується в транскордонних спорах; до медіаційного процесу активно залучаються іноземні посередники за принципом взаємності. Досвід Сербії може бути використаний для розв'язання екологічних конфліктів і компенсаційних спорів в Україні. Модель медіації, яка застосовується в Сербії, буде в нагоді під час інтеграції інструментів медіації на початкових етапах судового процесу для майнових та комерційних справ.

Висновки. Аналіз практик європейських країн демонструє, що ефективна система медіації ґрунтується на комплексному підході, що охоплює законодавче регулювання, підготовку та сертифікацію медіаторів, інтеграцію медіації в судову систему, державну підтримку та прозорість процесу. Україна, особливо в післявоєнний період, має значний потенціал для запозичення таких практик. Серед можливих кроків варто виокремити такі, як розширення місцевих ініціатив, впровадження онлайн-медіації, залучення іноземних фахівців у регіонах, що потребують відновлення та стабілізації, а також застосування медіації у справах щодо інтелектуальної власності, екологічних та майнових спорів. Адаптація міжнародного, зокрема європейського, досвіду сприятиме створенню ефективної системи медіації, підвищенню довіри громадян до державних інституцій, а також дасть їй змогу стати важливим інструментом відновлення й розвитку країни в післявоєнний період.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Disposizioni per lo sviluppo economico, la semplificazione, la competitività nonché in materia di processo civile: Legge 18 giugno 2009, n. 69. URL: <https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:legge:2009-06-18;69>.
2. Le rôle et l'action du Médiateur de la Ville de Paris. *Le Médiateur de Paris*. 2024. 23 août. URL: <https://www.paris.fr/pages/le-mediateur-de-paris-2687#:~:text=Nomm%C3%A9%20en%202014%20par%20la,pour%20ou%C2%B7te%C2%B7s>.
3. Loi n 2019-1461 du 27 décembre 2019 relative à l'engagement dans la vie locale et à la proximité de l'action publique. *Légifrance*. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000039706134/>.
4. Mediationsgesetz vom 21. Juli 2012. *Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz*. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_mediationsg/
5. Recours à la médiation préalable obligatoire: étude auprès des réclamants. *Observatoire du Défenseur des droits*. 2021. 8 Juin. URL: <https://www.defenseurdesdroits.fr/fr/rapports/2021/06/observatoire-du-defenseur-des-droits-recours-a-la-mediation-prealable-obligatoire>.

6. Statuts de l'association des médiateurs des collectivités territoriales (AMCT). *L'association des médiateurs des collectivités territoriales*. URL: https://www.amct-mediation.fr/_files/ugd/5dbf7b_25a8b0f2ebb549dab0ffe175b67f1c01.pdf.

7. The Civil Procedure Rules 1998: Law No. 3132 (L. 17). Legislation. URL: <https://www.legislation.gov.uk/uksi/1998/3132/contents>.

8. Бондаренко К.С. Досвід медіації зарубіжних країн та вдосконалення системи позасудового вирішення спорів в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 2. С. 86-88. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-2/19>.

9. Примаков К.Ю. Політична медіація versus публічна медіація: розмежування предметних полів посередницьких практик у політиці. *Грані*. 2025. Т. 28 (5). С. 197-203. DOI: <https://doi.org/10.15421/172618>.

10. Про деякі аспекти медіації у цивільних та господарських правовідносинах: Директива 2008/52/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 21.05.2008. Український центр медіації. URL: <https://ukrmediation.com.ua/images/DOCS/Model-documents/mediation-directive-ukr.pdf>.

11. Самотуга А.В. Муніципальна медіація: досвід Франції. *Медіація як спосіб вирішення приватно- та публічно-правових спорів: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Дніпро, 30 листопада 2021 р.). Дніпро: ДДУВС, 2022. С. 264-266.

12. Чепік-Трегубенко О. Медіація в умовах воєнного стану в Україні: сучасність та перспективні напрями дослідження. *Науковий вісник Дніпровського державного університету внутрішніх справ*. 2024. № 1. С. 38-44. DOI: <https://doi.org/10.31733/2078-3566-2024-5-6>.

REFERENCES:

1. Disposizioni per lo sviluppo economico, la semplificazione, la competitività nonché in materia di processo civile: Legge 18 giugno 2009, n. 69. URL: <https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:legge:2009-06-18;69>. (in Italian)

2. Le rôle et l'action du Médiateur de la Ville de Paris. *Le Médiateur de Paris*. 2024. 23 août. URL: <https://www.paris.fr/pages/le-mediateur-de-paris-2687#:~:text=Nomm%C3%A9%20en%202014%20par%20la,pour%20tou%C2%B7te%C2%B7s>. (in French)

3. Loi n 2019-1461 du 27 décembre 2019 relative à l'engagement dans la vie locale et à la proximité de l'action publique. *Légifrance*. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000039706134/>. (in French)

4. Mediationsgesetz vom 21. Juli 2012. *Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz*.

URL: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_mediationsgf/. (in German)

5. Recours à la médiation préalable obligatoire: étude auprès des réclamants. *Observatoire du Défenseur des droits*. 2021. 8 Juin. URL: <https://www.defenseurdesdroits.fr/fr/rapports/2021/06/observatoire-du-defenseur-des-droits-recours-a-la-mediation-prealable-obligatoire>. (in French)

6. Statuts de l'association des médiateurs des collectivités territoriales (AMCT). *L'association des médiateurs des collectivités territoriales*. URL: https://www.amct-mediation.fr/_files/ugd/5dbf7b_25a8b0f2ebb549dab0ffe175b67f1c01.pdf. (in French)

7. The Civil Procedure Rules 1998: Law No. 3132 (L. 17). Legislation. URL: <https://www.legislation.gov.uk/uksi/1998/3132/contents>. (in English)

8. Bondarenko, K.S. (2025). Dosvid mediaciji zarubizhnykh krajin ta vdoskonalennja systemy pozasudovogho vyrishennja sporiv v Ukraini (Mediation experience of foreign countries and improvement of the out-of-court dispute resolution system in Ukraine). *Jurydychnyj naukovyj elektronnyj zhurnal*. 2, 86-88. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-2/19>. (in Ukrainian)

9. Prymakov, K.Ju. (2025). Politychna mediacija versus publiczna mediacija: rozmezhuвання предметnykh poliv poserednycykykh praktyk u polityci (Political mediation versus public mediation: delimiting the subject fields of mediation practices in politics). *Ghrani*. 28 (5), 197-203. DOI: <https://doi.org/10.15421/172618>. (in Ukrainian)

10. Pro dejaki aspekty mediaciji u cyvilnykh ta ghospodarsykykh pravovidnosynakh (On some aspects of mediation in civil and commercial legal relations): Dyrektyva 2008/52/JeS Jevropejskoghho Parlamentu ta Rady vid 21.05.2008. *Ukrainskyj centr mediaciji*. URL: <https://ukrmediation.com.ua/images/DOCS/Model-documents/mediation-directive-ukr.pdf>. (in Ukrainian)

11. Samotugha, A.V. (2022). Muncypaljna mediacija: dosvid Franciji (Municipal mediation: the French experience). *Mediacija jak sposib vyrishennja pryvatno- ta publichno-pravovykh sporiv: materialy Mizhnarodnoji nauково-praktychnoji konferenciji* (m. Dnipro, 30 lystopada 2021 r.). Dnipro: DDUVS. 264-266. (in Ukrainian)

12. Chepik-Treghubenko, O. (2024). Mediacija v umovakh vojennogho stanu v Ukraini: suchasnistj ta perspektyvni naprjamy doslidzhennja (Mediation under martial law in Ukraine: modernity and promising research directions). *Naukovyj visnyk Dniprovskoghho derzhavnogho universytetu vnutrishnykh sprav*. 2024, 1, 38-44. DOI: <https://doi.org/10.31733/2078-3566-2024-5-6>. (in Ukrainian)

Political mediation in post-conflict societies: possibilities of applying European experience to post-war Ukraine

Prymakov Kamil Yuriyovych

Candidate of Legal Sciences,
 Doctoral Student at the Department
 of Political Science, Sociology
 and Public Administration
 Oles Honchar Dnipro National University
 Nauky Ave., 72, Dnipro, Ukraine
 ORCID: 0000-0002-6143-8474

Political mediation as a conflict resolution tool is becoming increasingly important in modern conditions both for the democratic transformation of society and for the processes of state recovery after crisis situations. European countries have accumulated extensive experience in using mediation tools to resolve political conflicts / disputes. This experience will be useful for post-war Ukraine in restoring both the country's infrastructure potential and the human capital of Ukrainian society.

The aim of the article is to clarify the possibilities of implementing foreign experience in implementing political mediation tools to resolve conflict / dispute situations for the post-war recovery of Ukraine.

It is determined that political mediation is a process in which an impartial person (political mediator) helps to establish political communication and promotes reconciliation between the parties to a conflict / dispute situation, which will ultimately allow them to reach a mutually acceptable agreement. It is proven that the experience of France in introducing the institution of municipal mediation should be taken into account in promoting the principle of "trust administration" in the mediation process of Ukraine by introducing the institution of local mediators (at least in large cities), which should contribute to the rapid and effective resolution of conflicts / disputes between citizens and local government bodies and officials. It is shown that the experience of Italy in introducing mandatory mediation in civil and commercial cases can be useful for Ukraine, in particular, for the legislative regulation of mediation (including political mediation), establishing clear deadlines for mediation and economic incentives for the parties. It is revealed that the experience of the United Kingdom in introducing the mediation procedure in civil proceedings can contribute to the introduction of online mediation in Ukraine for commercial and administrative disputes, as well as increasing accessibility and saving time for the parties to conflicts / disputes. It was found that the experience of Germany is very valuable for Ukraine, in particular, in terms of training and certification of mediators, integration of mediation into the national judicial system. It was established that the European experience in the application of political mediation tools is of particular importance for post-war Ukraine, which is demonstrated by the example of the introduction of post-crisis mediation in Bosnia and Herzegovina, Kosovo and Serbia.

Key words: *political mediation, political mediator, municipal mediation, mandatory mediation, online mediation, training and certification of mediators, post-crisis mediation.*

Дата першого надходження рукопису до видання: 21.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 12.12.2025

Дата публікації: 30.12.2025